וְקָשָׁה בַּשֵּׁם הַהוּא יִקְרָא אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים
לִקְרֹא בְשֵׁם יְהוָה: זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם
בָּרֹא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ: זָכָר וּנְקֵבָה
בָּרָאָם וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם:

ה׳ ראשון

א וַיֹּאמֶר יהוה לֹא־יָדוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם בְּשַׁגַּם הוּא
בָּשָׂר וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה: הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ
בַּיָּמִים הָהֵם וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל־
בְּנוֹת הָאָדָם וְיָלְדוּ לָהֶם הֵמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי
הַשֵּׁם:
ד וַיַּרְא יהוה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל־יֵצֶר מַחְשְׁבֹת
לִבּוֹ רַק רָע כָּל־הַיּוֹם: וַיִּנָּחֶם יהוה כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם
ו בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ: וַיֹּאמֶר יהוה אֶמְחֶה אֶת־הָאָדָם
אֲשֶׁר־בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־
ז רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמָיִם כִּי נִחַמְתִּי כִּי עֲשִׂיתִם: וְנֹחַ מָצָא חֵן
ח בְּעֵינֵי יהוה: **ראשית ו׳** וַיְדַבֵּר
ט אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ לֵאמֹר: צֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ
י וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ: כָּל־הַחַיָּה אֲשֶׁר־אִתְּךָ מִכָּל־בָּשָׂר בָּעוֹף
וּבַבְّהֵמָה וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ הוֹצֵא אִתָּךְ וְשָׁרְצוּ
יא בָאָרֶץ וּפָרוּ וְרָבוּ עַל־הָאָרֶץ: וַיֵּצֵא־נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־
יב בָנָיו אִתּוֹ: כָּל־הַחַיָּה כָּל־הָרֶמֶשׂ וְכָל־הָעוֹף כֹּל רוֹמֵשׂ עַל־
יג הָאָרֶץ לְמִשְׁפְּחֹתֵיהֶם יָצְאוּ מִן־הַתֵּבָה: וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוה
וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת
יא בַּמִּזְבֵּחַ: וַיָּרַח יהוה אֶת־רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יהוה אֶל־לִבּוֹ לֹא
אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם
רַע מִנְּעֻרָיו וְלֹא־אֹסִף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת־כָּל־חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:
יב עֹד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ וָחֹרֶף וְיוֹם וָלַיְלָה
א לֹא יִשְׁבֹּתוּ: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת־בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם
פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ: וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל־
ב חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה
ג וּבְכָל־דְּגֵי הַיָּם בְּיֶדְכֶם נִתָּנוּ: כָּל־רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם
ד יִהְיֶה לְאָכְלָה כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כֹּל: אַךְ־בָּשָׂר
ה בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ: וְאַךְ אֶת־דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ
מִיַּד כָּל־חַיָּה אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֶדְרֹשׁ
ו אֶת־נֶפֶשׁ הָאָדָם: שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ כִּי בְּצֶלֶם
אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם: וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ
ח וּרְבוּ־בָהּ:

ראשית י״א

לא וַיִּקַּח תֶּרַח
אֶת־אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־הָרָן בֶּן־בְּנוֹ וְאֵת שָׂרַי כַּלָּתוֹ
אֵשֶׁת אַבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָלֶכֶת אַרְצָה
לב כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ עַד־חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם: וַיְהִי יְמֵי־תֶרַח חָמֵשׁ שָׁנִים
וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיָּמָת תֶּרַח בְּחָרָן: **ראשית י״ב**
א וַיֹּאמֶר יהוה אֶל־אַבְרָם לֶךְ־לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית
ב אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ: וְאֶעֱשְׂךָ לגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ
ג וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וְהְיֵה בְּרָכָה: וַאֲבָרְכָה מְבָרֲכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר
ד וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה: וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
אֵלָיו יהוה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים
ה שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן: וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְאֶת־לוֹט
בֶּן־אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ וְאֶת־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ
ו בְחָרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן:

ג. מדרש תנחומא ראשונה

(ו׳, כו) אָז הוּחַל. שֶׁאָמַר ר׳ סִימוֹן בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת נֶאֱמַר בְּלָשׁוֹן הַזֶּה לָשׁוֹן מֹרֶד. אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם ה׳, (שם ו׳ א) וַיְהִי כִּי הֵחֵל הָאָדָם, (שם י׳ ח) הוּא הֵחֵל לִהְיוֹת גִּבּוֹר בָּאָרֶץ. אֵיתִיבוּן וְהָכְתִיב (שם יא ו) וְזֶה הֵחֵלָּם לַעֲשׂוֹת, אָמַר לָהֶם קֹפַח עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל נִמְרוֹד וְאָמַר זֶה הִמְרִידָן עָלַי. אָמַר ר׳ לֵוִי לְאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה לְבַעֲלָהּ רָאִיתִי בְּחֲלוֹם שֶׁאַתָּה מְגָרְשֵׁנִי. אָמַר לוֹ וְלָמָּה בְּחֲלוֹם, הֵא לָךְ בַּעֲלִילוֹת. אָמַר ר׳ אַחָא יַאֲתֶם עֲשִׂיתֶם עַצְמְכֶם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּקְרָאתֶם לִשְׁמְכֶם אַף אֲנִי אֶקְרָא לְמֵי הַיָּם לִשְׁמִי וַאֲכַלֶּה אוֹתָן הָאֲנָשִׁים מִן הָעוֹלָם.

ד. מדרש תנחומא ראשונה

וַיֹּאמֶר ה׳ אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם. זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב, לְבַד רְאֵה־זֶה מָצָאתִי אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם יָשָׁר (קהלת ז כט). לֹא בְּרָאוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק וְיָשָׁר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, אֶלָּא כְּדֵי לִהְיוֹת צַדִּיק וְיָשָׁר כְּמוֹהוּ. וְאִם תֹּאמַר, לְמָה בָּרָא יֵצֶר־הָרַע שֶׁכָּתוּב בּוֹ, כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו (בראשית ח כא). אַתָּה אוֹמֵר שֶׁהוּא רַע, מִי יוֹכַל לַעֲשׂוֹתוֹ טוֹב? אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, אַתָּה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ רַע. לָמָּה? תִּינוֹק בֶּן חָמֵשׁ בֶּן שֵׁשׁ וְשֶׁבַע וּשְׁמוֹנֶה וְתֵשַׁע אֵינָם חוֹטְאִים, אֶלָּא מִבֶּן עֶשֶׂר וְאֵילָךְ, וְאִז הוּא מְגַדֵּל יֵצֶר־הָרַע. וְאִם תֹּאמַר, אֵין אָדָם יָכוֹל לִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ? אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא אַתָּה עֲשִׂיתָ אוֹתוֹ רַע. לָמָּה? תִּינוֹק הָיִיתָ וְלֹא חָטָאתָ, נִתְגַּדַּלְתָּ וְחָטָאתָ. וְכַמָּה דְּבָרִים קָשִׁים יֵשׁ בָּעוֹלָם יוֹתֵר מִיֵּצֶר־הָרַע וּמָרִים מִמֶּנּוּ וְאַתֶּם מַמְתִּקִּין אוֹתוֹ. אֵין לְךָ מַר מִן הַתֶּרְמוֹס וְאַתָּה שׁוֹקֵד לְשַׁלְּקוֹ וּלְהַמְתִּיקוֹ בַּמַּיִם שֶׁבַע פְּעָמִים עַד שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה מָתוֹק, וְכֵן חֲרֶדֶל וּצְלָף וּדְבָרִים הַרְבֵּה. וּמָה, מָרִים שֶׁבָּרָאתִי אוֹתָן אַתָּה מְמַתְּקָן לְצָרְכְּךָ, יֵצֶר־הָרַע הַמְסוּר בְּיָדְךָ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

[ע״ל אלעזר]

ה. ויקרא רבה ל״ד

(נב) וימת חרן בחרן. לאחר שיצא מכרם מהרן וכא לאחרן כרמן והיה שם יחיד מפשים שנה שהרי כתוב ואברם בן חמש שנים וע׳ שנה כלומר מחרן ותרח בן שבעים שנה היה כשנולד אברם הרי קמ״ה לתרח כשיצא מהרן עדיין שתרו מפסחיו הרבה ולמה הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברם אלא יהא הדבר משופט לכל ויאמרו לא קיים אברם את כבוד אביו שהמיתו זקן והלך לו לסיכן קרלו הכתוב מת. (פ״א ועוד) שהרשעים אף בחייהם קרויים מתים והצדיקים אף במיתתן קרויים חיים שנאמר ובניהו בן יהוידע בן איש חי

ו. ויקרא רבה ל״ד

(נב) ועבדכו כך. יש תנדומא רבות וזהו פשוטו אדם אומר לבנו תהא כאברהם וכן כל ועבדכו כך שבמקרא וזה מוכיח (בראשית מח) כך יברך ישראל לאמר שימך אלהים כאפרים וכמנשה: (ה) אשר עשו בחרן. שהכניסו תחת כנפי השכינה אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאוהו (לך כתיב אשר עשו) ופשוטו של מקרא עבדים ופפחות שקנו להם

ז. ויקרא רבה ל״ד

(ז) עד היכן הוא כבוד אב ואם? אפלו נטלו כיס שלזהובים שלו והשליכוהו בפניו לים - לא יכלים אותן, ולא יצעק בפניהם, ולא יכעס בנגדם, אלא יקבל גזרת הכתוב וישתק.

ח עד היכן מורא״ן אפלו היה לבוש בגדים חמודות ויושב בראש בפני קהל, ובא אביו או אמו וקרעו בגדיו או הכהו על ראשו וירקו בפניו - לא יכלים אותן, אלא ישתק, ויירא ויפחד ממלך מלכי המלכים שצוהו בכך; שאלו מלך בשר ודם גזר עליו דבר שהוא מצעי אותו יתר מזה, לא היה יכול לפרכס בדבר, קל וחומר למי שאמר והיה העולם ברצונו.

ח אף על פי שבכך נצטוינו, אסור לאדם להכביד עלו על בניו ולרדות בכבודו עמהם, שלא יבאם לידי מכשול, אלא ימחל ויתעלם, שהאב שמחל על כבודו - כבודו מחול. ט והמכה בנו גדול - מנדין אותו, שהרי הוא עובר על "ולפני עור לא תתן מכשל" (ויקרא יט, יד).

ט. מדרש תנחומא ראשונה

כל הגדול מחבירו יצרו גדול היומנו *אמר רבי יצחק יצרו של אדם *מתגבר עליו בכל יום שנאמר °(רק ב רע כל היום אמר רבי שמעון בן לקיש *יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר °צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקב״ה שעוזר לו אינו יכול לו שנאמ׳ °ה׳ לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו תנא *דבי רבי ישמעאל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ אם אבן הוא נימוח דכתיב °הוי כל צמא לכו למים ישלג וכתיב °אבנים שחקו מים אם ברזל הוא מתפוצץ דכתיב °הלא כה דברי כאש נאם ה׳ וכפטיש יפוצץ סלע א״ר שמואל בר נחמני א״ר יונתן יצר הרע מסיתו לאדם בעוה״ז ומעיד עליו לעולם הבא שנאמר °מפנק מנוער עבדו ואחריתו יהיה מנון שכן אתא הדוא סבא תנא ליה

ט. מדרש תנחומא ראשונה

דרש עולא רבה אפיתחא דבי נשיאה מ״ד (תהלים קלח) יודוך ה׳ כל מלכי ארץ כי שמעו אמרי פיך מאמר פיך לא נאמר אלא אמרי פיך. בשעה שאמר הקב״ה (שמות כ) אנכי ולא יהיה לך אמרו אומות העולם לכבוד עצמו הוא דורש כיון שאמר (שם) כבד את אביך ואת אמך חזרו והודו למאמרות הראשונות, רבא אמר מהכא (תהלים קיט) ראש דברך אמת ראש דברך ולא סוף דברך אלא מסוף דברך ניכר שראש דברך אמת:

ז. מדרש תנחומא ט״ו

כי אתא לקמיה דרבי יוחנן א״ל לאו היינו טעמא (ו) א״נ סליקו כולהו ביומי עזרא לא הוה שריא שכינה במקדש שני דכתיב °*יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם אף על גב דיפת אלהים ליפת אין השכינה שורה אלא באהלי שם ופרסאי מנא לן דכתיב °*דרמשק קאתו דכתיב °בני יפת גומר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס גומר זה(א) פרמניא *מגוג זו קנדיא (ב) מדי זו מקדוניא יון כמשמעו תובל זה בית אונייקי משך זו מסיא

ויפ״ת אלהים ליפת ישכן באהלי שם:

ח. מדרש תנחומא ט״ו

מ״ד (תהלים קלט) אם אסלק שמים שם אתה אם אצע שאול הנך. אמר ר׳ אבא בר כהנא